

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 9 (52)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2014

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 9 (52). — Рівне: РДГУ, 2014. — 216 с.

Збірник наукових праць містить статті за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної дидактики в контексті вимог інформаційного суспільства», проведеної в Рівненському державному гуманітарному університеті 17-18 жовтня 2013 р., із загальнодидактичних проблем, використання особистісно-зорієнтованого і компетентнісного підходів, інформаційно-комунікаційних та інтерактивних технологій, зарубіжного досвіду у підготовці фахівців різних напрямів.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, викладачів та студентів вищих і професійно-технічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'язнавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 28.03.2014 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

O.V. BESKOROVAINA. THE PRIORITY TRENDS OF FOREIGN LANGUAGES AND CULTURES TEACHING METHODOLOGY DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF PERSONALITY ORIENTATED APPROACH

The summary. This article deals with theoretical propositions about the nature and content of the concept of "person-oriented approach", analyzes the necessity to intensify the use of interactive technologies of learning a foreign language.

Key words: person-oriented approach, interactive education, technologies in foreign language education, situation of success.

Одержано редакцією 21.11.2013 р.

УДК: 371. 03. 811: 004: 81' 27

М.С. БОГАЧИК

**РОЗВИТОК СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ
ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Резюме. У статті відображено сутність, компонентний склад, особливості розвитку соціокультурної компетентності студентів-філологів засобами інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання англійської мови.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, комунікативна компетентність, студенти-філологи, інформаційно-комунікаційні технології.

Постановка проблеми та її значення. Формування успішної іншомовної комунікативної компетентності студентів-філологів залежить від ефективності процесу розвитку соціокультурної компетенції, яка є складовою зазначеної компетентності і передбачає:

- знання традицій, соціальних звичаїв та ритуалів (загально прийняті теми бесіди, час відвідування друзів та знайомих тощо), норм і правил поведінки народу, мова якого вивчається;
- знання культурних, духовних цінностей та вірувань;
- знання особливостей умов життя, соціальних стереотипів та менталітету;
- уміння адекватно застосовувати засоби вербальної (вибачення, привітання, вдячність, роздратування, незадоволення тощо) та невербальної (жести, міміка, поза, постава) комунікації;
- знання національно-культурної специфіки мовленнєвої поведінки.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій відкриває нові перспективи у процесі опанування іншомовною комунікативною компетентністю і соціокультурною компетентністю зокрема.

Аналіз останніх досліджень. Проблему розвитку соціокультурної компетентності впродовж навчання іноземних мов досліджували О. Коломінова, М. Максимець, В. Сафонова, П. Сисоєв, Т. Жукова, С. Чехова, Л. Маслак, О. Оберемко, О. Соловова, Р. Норвуд, Дж. Равен, В. Топалов тощо. Однак питання застосування інформаційно-комунікаційних технологій у цьому процесі і досі залишається малодослідженим.

Мета статті – розкрити особливості розвитку соціокультурної компетентності студентів-філологів засобами інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання англійської мови.

Виклад основного матеріалу. У сучасній науково-педагогічній літературі поняття «соціокультурна компетентність» та «соціокультурна компетенція» досі часто не розрізняються. Тому слід чітко розмежовувати ці терміни, зважаючи на те, що «компетентність» – це сукупність знань, умінь, навичок, здібностей, мотивацій, переконань, цінностей, інтересів індивіда, особистісних якостей та практичного досвіду, які необхідні для успішного виконання певної навчальної діяльності чи досягнення певної мети відповідно до вимог сучасного суспільства; «компетенція» – це певна сфера діяльності чи певне коло повноважень, у яких індивід може ефективно діяти на основі знань, умінь, навичок, мотивацій, переконань, цінностей, особистісних якостей та інтересів.

Таким чином, поняття «соціокультурна компетентність» визначається як:

- інтегративна особистісна якість, яка ґрунтується на знаннях, уміннях та досвіді, що набуваються у вищому навчальному закладі, переважно у позанавчальній діяльності, і дозволяє продуктивно взаємодіяти з представниками інших мов та культур у соціокультурному просторі [10];
- система уявлень про основні національні традиції, звичаї та реалії країни, мова якої вивчається, а також систему навичок та вмінь узгоджувати свою поведінку згідно з цими знаннями [6];
- здатність особистості через адекватне розуміння та повагу до інших мов, культур і релігій виявляти активну і відповідальну життєдіяльність у соціумі на засадах демократичності, гуманізму, толерантності тощо [7];
- рівень знань соціокультурного контексту використання іноземної мови, а також досвід спілкування і використання мови в різних соціокультурних ситуаціях [9];
- система уявлень про основні національні традиції, звичаї та реалії країни, мова якої вивчається, а також система навичок та вмінь адекватно поводитися, використовуючи знання [5];
- усвідомлена цілісна система, яка включає в себе низку структурних компонентів, має власну організацію і володіє інтегративними властивостями цілого, яке не можна звести до властивостей окремих частин. Сутність соціокультурної компетентності полягає у ціннісному ставленні до загальнолюдської і національної культури, прагненні до діалогічного спілкування з іншими народами та культурами [4];

- інтегративне утворення, що включає: знання мовної системи та теоретичних відомостей про мовні одиниці; країнознавчі та фонові знання; вміння співвідносити мовні засоби з метою та умовами спілкування, тобто з комунікативно-мовленнєвою ситуацією; вміння організувати мовленнєве спілкування з урахуванням соціальних норм поведінки, прийнятих у носіїв мови; володіння національно обумовленою специфікою вживання мовних засобів [2].

Немає одностайної думки з приводу компонентного складу соціокультурної компетентності. Науковці виділяють різну кількість компонентів у структурі зазначеної компетентності. О. Бернацька зазначає, що соціокультурна компетентність є складовою комунікативної компетенції і включає такі компоненти:

- лінгвістичну (соціолінгвістичну) компетенцію – оволодіння знаннями та навичками з різних аспектів мови – лексики, фонетики, граматики;
- соціокультурну (країнознавчу, лінгвокраїнознавчу) компетенцію – допомагає виключити непорозуміння на рівні міжособистісного спілкування, поділяється на країнознавчу та лінгвокраїнознавчу [1, 43].

І. Жукевич пропонує до складу соціокультурної компетентності включити:

- лінгвістичний компонент – полягає в засвоєнні та правильному вживанні лексики, необхідної для спілкування з урахуванням соціокультурних особливостей;
- нелінгвістичний компонент – базується на засвоєнні певних соціальних моделей поведінки;
- країнознавчий компонент – вимагає ознайомлення та володіння історичною, географічною та соціальною інформацією про країну, мова якої вивчається [3].

В. Сафонова наголошує, що соціокультурна компетентність складається з:

- загальнокультурної компетенції – знання про міста, організації, предмети, факти, дії та операції в різних сферах життя; фактичні знання про країни, мова яких вивчається; основні географічні, демографічні, політичні дані; категорії буття (конкретні, абстрактні, живі, неживі) та їх взаємовідносини (часові, асоціативні, аналітичні, логічні, причинно-наслідкові тощо);
- країнознавчої (культурознавчої) компетенції – сукупність знань про країни, мова яких вивчається, та сукупність культурно-маркованих мовних одиниць: американізми, топоніми, антропоніми, назви політичних реалій, торгівельних марок, назв фірм, крамниць, транспорту, одягу тощо;
- лінгвокультурознавчої компетенції (лінгвосоціокультурної) – вміння учнів використовувати країнознавчі та фонові знання про країни, мова яких вивчається; лінгвокраїнознавчий мінімум словникового запасу мови; факти, норми та цінності національної культури; специфіка вербальної та невербальної поведінки, яка прийнята у певній культурі. Лінгвокраїнознавча компетенція включає лінгвокраїнознавчі, соціоетнологічні та культурологічні знання і вміння;
- соціальної компетенції – здібність вступати у комунікативні відносини з іншими людьми, орієнтуватися в ситуації та керувати нею [8].

Учені зазначають, що всі компоненти соціокультурної компетентності взаємопов'язані через поняття культурного (знання реалій, загальних для всього народу-носія мови) та соціального (знання конкретних соціальних умов спілкування, прийнятих у країні, мова якої вивчається) контекстів.

На думку В. Сафонові соціокультурна компетентність складається з таких елементів:

1) знання про: відношення еквівалентності-безеквівалентності між одиницями мови, яка вивчається, та рідної мови; типи соціокультурних лакун, які виникають під час спілкування носіїв рідної та мови, що вивчається; носії і джерела національно-культурної та соціально-ієрархічної інформації в мові; лінгвокраїнознавче й соціолінгвістичне маркування лексики програмних тем; соціокультурні стереотипи мовленнєвої поведінки іноземної та рідної мов, ступінь їх сумісності/несумісності; соціокультурні аспекти мовленнєвої поведінки іноземною мовою в умовах монокультурного і міжкультурного спілкування;

2) навички: розпізнавати національно-марковані мовні одиниці; інтерпретувати соціокультурний зміст іншомовного тексту; коментувати соціокультурний зміст мовних реалій іноземною й рідною мовами; перекладати національно-марковані мовні одиниці з іноземної мови на рідну і навпаки;

3) уміння: здійснювати соціокультурний аналіз побутового, наукового й суспільно-політичного автентичного тексту; вибирати прийнятий у соціокультурному плані стиль мовленнєвої поведінки в умовах міжкультурної комунікації;

4) здібності та якості, що містять: лінгвокраїнознавчу спостережливість; соціокультурне сприйняття національного й інтернаціонального в мовних полях тематично пов'язаної лексики (тобто в лексико-семантичні групи); соціокультурну неупередженість (відсутність етнопсихологічних передумов для лінгвокраїнознавчої інтерференції) під час тлумачення лінгвокраїнознавчих явищ [8, 33-34].

О. Касаткіна зазначає, що у структурі соціокультурної компетентності можна виділити:

- когнітивний компонент: (передбачає наявність глибоких, систематизованих знань соціокультурних особливостей і реалій країни, норм і правил взаємодії між людьми, моделей мовленнєвої поведінки, ідей, уявлень, вірувань, суджень, звичаїв, традицій);
- ціннісно-мотиваційний: полягає у створенні умов, які сприяють входженню студента та викладача у світ цінностей країни, мова якої вивчається, що сприяє створенню та вибору важливих ціннісних орієнтацій; характеризує ступінь мотиваційних намірів, які впливають на ставлення до професійної діяльності та життя в цілому;

- комунікативний: відображає знання, розуміння, використання мов й інших видів знакових систем, технічних засобів комунікації під час передачі інформації від однієї людини іншій за допомогою різноманітних форм і способів спілкування (вербальних, невербальних);
- рефлексивний: полягає в усвідомленні власного рівня саморегуляції студента й викладача, при якому життєва функція самосвідомості полягає у самокеруванні власною поведінкою, а також у розширенні самосвідомості та професійної саморегуляції [4, 157].

Розвиток усіх компонентів соціокультурної компетентності безпосередньо залежить від ефективності застосування інформаційно-комунікаційних технологій, які дозволяють:

- підібрати необхідний соціокультурний навчальний матеріал (автентичні тексти для читання та аудіювання – уривки з художніх творів, газетні та журнальні статті, рекламні оголошення, репортажі з місця подій, зразки діалогів з носіями мови, навчально-комунікативні ситуації, аудіо- та відеомаеріали тощо);
- моделювати реалії соціокультурної ситуації, які відображають фонові знання країнознавчого характеру (реалії, лексика, прислів'я, лексико-фразеологічні одиниці, жести, етикет тощо);
- спільно вирішувати соціокультурні проблеми, застосовуючи соціокультурні рольові ігри;
- створювати атмосферу співпраці впродовж підготовки і презентації соціокультурних проєктів;
- формувати власні цінності, беручи участь у дискусіях, порівнюючи реалії іншомовної та рідної культур.

Успішність застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання англійської мови залежить від сформованості інформатичної компетентності студентів-філологів, під якою розуміємо інтегративну характеристику, що включає в себе сукупність знань, умінь, навичок, досвіду та особистісних якостей і передбачає здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, оперувати інформаційними даними на основі використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для ефективного розв'язання практичних задач навчального характеру.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, формування іншомовної комунікативної компетентності передбачає розвиток соціокультурної компетентності, яка безпосередньо залежить від ефективності застосування сучасних ІКТ у процесі навчання англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернацька О.В. Теоретичні основи соціокультурної компетенції в системі навчання майбутніх учителів початкової школи та іноземної мови / О.В. Бернацька // Вісник психології і педагогіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу до збірника: http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._Випуск_10. – Назва з екрану.
2. Воробйова І.А. Формування соціокультурної компетенції учнів старшої школи засобами іноземної мови: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.09 «Теорія навчання» / І.А. Воробйова. – Київ, 2003. – 17 с.
3. Жукевич І. Підходи до вивчення соціокультурної компетентності / І. Жукевич. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://science.ucoz.ua/publ/nauchno_prakticheskie_konferencii/pedagogicheskie_nauki/teorija_i_metodika_professionalnogo_obrazovanija/12-1-0-122. – Назва з екрану.
4. Касаткіна О.В. До проблеми розвитку соціокультурної компетентності студентів у процесі навчання англійської мови / О.В. Касаткіна // Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка». – Острого: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2009. – Вип. 13. – С. 151-161.
5. Клебанська А. Формування соціокультурної компетенції учнів з використанням інтерактивних технологій на уроках англійської мови / А. Клебанська. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://metodportal.net/node/17981>. – Назва з екрану.
6. Коломинова О.О. О формировании социокультурной компетенции у младших школьников / О.О. Коломинова // Иноземные языки. – 1997. – № 3. – С. 39-41.
7. Максимець М. Формування соціокультурної компетенції у процесі вивчення іноземної мови / М. Максимець // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2006. – Випуск 21. – С. 211-218.
8. Сафонова В.В. Социокультурный подход к обучению иностранному языку как специальности: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / В.В. Сафонова. – М., 1992. – 672 с.
9. Сысоев П.В. Концепция языкового поликультурного образования (на материале культуроведения США): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Павел Викторович Сысоев. – М., 2004. – 546 с.
10. Шехавцова С.О. Сутність соціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови у контексті компетентнісного підходу / С.О. Шехавцова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN14/11ssokkp.pdf>. – Назва з екрану.

М.С. БОГАЧИК. РАЗВИТИЕ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ СРЕДСТВАМИ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

Резюме. В статье отражены сущность, компонентный состав, особенности развития социокультурной компетентности студентов-филологов средствами информационно-коммуникационных технологий в процессе обучения английскому языку.

Ключевые слова: социокультурная компетентность, коммуникативная компетентность, студенты-филологи, информационно-коммуникационные технологии.

M.S. BOHACHYK. THE DEVELOPMENT OF SOCIOCULTURAL COMPETENCE OF STUDENTS-PHILOLOGISTS BY THE MEANS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF LEARNING ENGLISH

The summary. The article reflected the nature, composition, peculiarity of the development of socio-cultural competence of students-philologists with the help of information and communication technologies in the process of learning English.

Key words: socio-cultural competence, communicative competence, students-philologists, information and communication technologies.

Одержано редакцією 04.12.2013 р.

УДК: 378. 14: 372. 857

Н.Б. ГРИЦАЙ

МЕТОДИЧНІ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ

Резюме. У статті встановлено відмінність між категоріями «компетенція» та «компетентність», з'ясовано сутність поняття «методична компетенція», запропоновано класифікацію методичних компетенцій, схарактеризовано види методичних компетенцій майбутніх учителів біології.

Ключові слова: методична підготовка, компетенція, компетентність, компетентнісний підхід, майбутні вчителі біології.

Постановка проблеми. Участь України у Болонському процесі вимагає співставлення зі світовими та європейськими освітніми стандартами, прийняття нової освітньої термінології, впровадження компетентнісного підходу у підготовці майбутніх вчителів, перегляд системи мінімальних вимог до знань, умінь і навичок та особистісних якостей, визначення комплексу компетенцій, необхідних для майбутніх фахівців. Компетентнісний підхід не заперечує значущість знань, проте акцентує увагу на здатності використовувати отримані знання у професійній діяльності.

У наукових колах визначають такі переваги компетентнісного підходу: гарантування високого рівня і результативності підготовки фахівця; посилення практичної спрямованості освіти, вихід за межі «зунівського» освітнього простору; формування власного досвіду діяльності; забезпечення конкурентноспроможності випускника на ринку праці; орієнтування на побудову навчального процесу відповідно до очікуваного чи бажаного результату освіти (що буде знати і вміти студент «на виході») та ін. Якщо раніше методична підготовка майбутніх педагогів полягала у засвоєнні методичних знань та формуванні методичних навичок і вмінь, то сьогодні результатом методичної підготовки студентів вважають методичну компетентність.

Аналіз останніх досліджень. Питання розвитку професійної компетентності вчителя знайшли своє відображення в наукових працях В. Адольфа, В. Бондаря, Н. Бібік, О. Біди, Л. Ващенко, Г. Данілової, А. Деркача, О. Дубасенюк, І. Зимньої, І. Зязюна, Б. Ельконіна, Н. Кузьміної, О. Локшиної, В. Лозової, Н. Лобанової, А. Маркової, Л. Мітіної, О. Овчарук, Л. Парашенко, Л. Петровської, О. Пометун, С. Ракова, А. Реана, І. Родигіної, О. Савченко, В. Сластьоніна, С. Скворцової, С. Трубачової, А. Хуторського, М. Чошанова, В. Шахова, О. Шиян та ін.

Вивчення проблеми формування методичної компетентності педагогів займалися Т. Гущина, О. Ігна, В. Заболотний, Т. Загривна, В. Земцова, О. Зубков, М. Касперко, О. Коберник, Т. Кочарян, А. Кузьмінський, М. Михнюк, А. Мормуль, Н. Стефанова, С. Татаринцева, С. Толочко, О. Тумашова, Н. Цюлюпа, В. Шаган та ін.

Компетенції в освітній галузі досліджували Н. Авдеева, В. Байденко, І. Зимня, М. Лук'янова, Г. Селевко, А. Хуторської, І. Чемерис, С. Шишов та ін. Проблема формування методичних компетенцій майбутніх учителів опрацьовували О. Бігич, Н. Верещагіна, Л. Гладун, О. Гончарук, Н. Зеленко, Ю. Ковальова, С. Скворцова, О. Таможня, С. Татаринцева, М. Шаталов та ін.

Окремих аспектам методичної підготовки майбутніх учителів біології у вищих навчальних закладах присвячено праці науковців Т. Бондаренко, Т. Буяло, В. Вербицького, Г. Жирської, О. Іванців, Н. Міщук, І. Мороза, А. Степанюк, Я. Фруктової, О. Цуруль та ін. Проте проблема формування методичних компетенцій майбутніх учителів біології ще не була предметом спеціального дослідження у вітчизняній педагогічній науці.

Метою статті є встановлення відмінностей між категоріями «компетенція» та «компетентність», з'ясування сутності поняття «методична компетенція», визначення видів методичних компетенцій учителя біології.

Виклад основного матеріалу. Одне із значень слова «компетенція», зафіксоване у словниках, – це добра обізнаність із чим-небудь [10]. Поряд із терміном «компетенція», у науковому обігу використовують категорію «компетентність». А. Хуторської диференціює ці поняття таким чином: компетенція – відчужена, заздалегідь задана соціальна вимога (норма) до освітньої підготовки учня, необхідної для його якісної продуктивної діяльності у певній сфері; компетентність – володіння відповідною компетенцією, сукупність особистісних якостей учня, зумовлених досвідом його діяльності в певній соціально і особистісно-значущій сфері [12, 115].

Н. Бібік зазначає, що більшість дослідників розглядають «компетентність» як оцінну категорію, що характеризує людину як суб'єкта професійної діяльності, її здатність успішно виконувати свої повноваження [1, 45]. Компетенції ж сприймають як похідне, вужче від поняття «компетентність», як соціально закріплений освітній результат [1, 46-47].

Г. Селевко констатує, що поняття «компетенція» застосовують для позначення: а) освітнього результату, що виражається в підготовленості випускника, в реальному володінні методами, засобами діяльності, у

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.	3
<i>Малафійк І.В.</i> Актуальні проблеми сучасної дидактики в площині системного підходу.	4
<i>Литвиненко С.А.</i> Використання воркшопів у підготовці майбутніх психологів до професійної діяльності.	10
<i>Вихрущ В.О.</i> Підручник для вищої школи як комплексна інформаційна модель підготовки майбутнього учителя: проблеми онтодидактики.	12
<i>Безкоровайна О.В.</i> Пріоритетні тенденції розвитку методики викладання іноземних мов та культур в контексті особистісно орієнтованого підходу.	17
<i>Богачик М.С.</i> Розвиток соціокультурної компетентності студентів-філологів засобами інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання англійської мови.	21
<i>Грицай Н.Б.</i> Методичні компетенції майбутніх учителів біології.	24
<i>Кизенко В.І.</i> Варіативна складова змісту освіти в контексті диференціації навчання.	27
<i>Корчагіна Г.С.</i> Розвиток пізнавального інтересу майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки.	31
<i>Краєвська О.Д.</i> Обґрунтування специфічних дидактичних принципів формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв.	34
<i>Красовська О.О.</i> Принципи відбору та структурування змісту професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій.	37
<i>Мардарова І.К.</i> Особистісно-орієнтоване навчання студентів засобами комп'ютерних технологій.	40
<i>Міськова Н.М.</i> Сучасні технології навчання математики у підготовці студентів педагогічних факультетів.	43
<i>Пододіменко І.І.</i> Форми та методи організації навчання бакалаврів комп'ютерних наук у педагогічному процесі вищої школи Японії.	46
<i>Полюхович Н.В.</i> Створення та запровадження педагогічних програмних засобів у навчальний процес.	48
<i>Романишина Н.В.</i> Філософські засади вивчення української новелістики студентами філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів.	51
<i>Тимчук Л.І.</i> Теоретичні основи дидактики дорослих: історико-педагогічний спадок і сучасні інтерпретації.	55
<i>Астаф'єва Л.С.</i> Особливості виховної системи багатонаціональних вищих навчальних закладів Росії.	60
<i>Бандура Р.Р.</i> Аспекти інтегративного навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітній школі.	62
<i>Войтович О.В.</i> Емоційна компетенція у структурі професійної підготовки вихователя дошкільного закладу.	65
<i>Голуб Т.П.</i> Інтегративний фактор у професійній підготовці майбутніх фахівців технічних спеціальностей: досвід Німеччини.	67
<i>Давидюк І.В.</i> Професійно-педагогічна підготовка вчителів початкових класів до організації оздоровчо-спортивної роботи з учнями.	71
<i>Заглинська Л.В., Лукомська О.І.</i> Економічна освіта в контексті інвестиційних процесів в галузі.	73
<i>Кашуба А.А.</i> Проблема агітації та пропаганди фізичної культури і спорту для студентів педагогічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету.	76
<i>Кіндрат В.К.</i> Технологія формування національної свідомості студентів вищих навчальних закладів (ментальний компонент).	79
<i>Княжева І.А.</i> Діагностика ціннісно-мотиваційного компонента методичної культури майбутніх викладачів вищої школи спеціальності «Дошкільна освіта».	83
<i>Косарева Г.М.</i> Підготовка майбутніх вихователів до впровадження інклюзивних форм навчання в освітню практику.	87
<i>Янищук М.С.</i> Підготовка майбутніх учителів технологій до читання курсу «Людина і світ професій» на основі інформаційно-комунікаційних технологій.	90
<i>Герасименко О.А.</i> Дидактичні особливості використання наочності в процесі вивчення дисципліни «Практикум в навчальних майстернях з художньою обробкою матеріалів».	102
<i>Кострубська Т.В.</i> Теоретичні засади підготовки майбутніх судноводіїв до використання копінг-стратегій у професійній діяльності.	106
<i>Лавор О.Ф.</i> Особливості розвитку професійної компетентності сучасного вчителя.	109
<i>Балалаєва О.Ю.</i> Еволюція поняття «електронний підручник».	113
<i>Фещук Ю.В.</i> Бланк-конспект лекцій з нарисної геометрії як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів.	117
<i>Мосіюк О.О.</i> Структура кейсу для підготовки майбутніх учителів математики до інноваційно-дослідної діяльності.	119
<i>Осіпчук Н.В.</i> Розвиток мовної підготовки студентів вищих технічних навчальних закладів у радянський час.	122
<i>Очеретна О.Ю.</i> Аналіз феномену «акмеологічна культура студентів вищих технічних навчальних закладів» як об'єкта наукових досліджень.	126
<i>Падалка О.І.</i> Виявлення сформованості пріоритетних педагогічних цінностей майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки.	130
<i>Полюхович (Горбачевська) Л.Д.</i> Аксіологічне наповнення методичної спадщини Бориса Степанишина.	133
<i>Раскалінос В.М.</i> Характеристика моделі формування рефлексивної компетентності майбутніх соціальних педагогів.	139
<i>Сидорчук Н.Л.</i> Педагогічна рефлексія як вияв творчого потенціалу особистості педагога.	142

Совгар О.М. Вклад українських педагогів кінця XIX початку XX ст. в розвиток сучасної науки про виховання людини (на прикладі діяльності Юліана Романчука).	146
Трофимчук А.О. Роль науково-технічної творчості в процесі фахової підготовки майбутнього вчителя технології.	148
Тюска В.Б. Творча самореалізація студентів у процесі клубної діяльності.	152
Федосова І.В. Формування студентського контингенту вищих технічних навчальних закладів (кінець XIX – 30-ті роки XX століття).	156
Фурса О.О. Професійна підготовка дизайнерів у контексті неперервної освіти.	161
Яковичина Т.В. Теоретичні основи формування педагогічної творчості в умовах вищої школи.	165
Лісова С.В. Професійна підготовка вчителя як умова забезпечення якісної освіти для всіх.	169
Дупак Н.В. Система забезпечення якості вищої освіти у країнах Західної Європи й США.	173
Казначеева Л.М. Формування культури міжособистісного спілкування студентів у процесі вивчення дисципліни “Тренінг ділових комунікацій”.	179
Олійник Л.В. Методика констатувального експерименту навчання військово-спеціальних дисциплін магістрів військово-соціального управління на засадах компетентісного підходу.	182
Козяр М.М. Інноваційні підходи до формування графічних знань із побудови зображень у майбутніх фахівців технічної галузі під час вивчення нарисної геометрії та інженерної графіки.	186
Кочубей А.В. Інтеграція як ефективне методичне явище в процесі підготовки студентів технічного вищого навчального закладу.	190
Дмітренко Н.Є. Застосування інформаційно-телекомунікаційних технологій у процесі інтеграції навчання в інформаційному суспільстві.	193
Сілкова Е.О. Застосування індивідуальних навчально-дослідних завдань для студентів у процесі вивчення методики викладання математики у початковій школі.	196
Кузьмук Л.І., Анікіна О.П. Виховання толерантності у старших дошкільників.	200
Казанцева Л.І. Культурологічний підхід до навчання дошкільників української мови в полікультурному просторі південно-східного регіону.	203
Гущак Ж.М. Впровадження професійно зорієнтованого тренінгу майбутніх педагогів у систему викладання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності».	210
Відомості про авторів	213